

Rapport 2023:50

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fiberkabel på Örberga bytomt

Inom L2023:7639 samt invid L2008:3280 och L2008:3605

Örberga bytomt (Örberga 8:1 och 8:2)

Örberga socken

Vadstena kommun

Östergötlands län

Ann-Charlott Feldt

Tekniska och administrativa uppgifter

Område	Örberga bytomt
Fastigheter	Örberga 8:1 och 8:2
Socken	Örberga
Kommun	Vadstena
Län och landskap	Östergötland
Lämningsnummer	L2023:7639 samt invid L2008:3280 och L2008:3605
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Höjdsystem	RH 2000
Mätteknik	RTK-GPS
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Lst dnr	431-9188-2022
Lst handläggare	Maria Sjöquist
ÖM dnr	0029/23
ÖM projektnr	002169
KMR Uppdragsnummer	202300233
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	VÖKBY bredband AB, Vadstena kommun
Projektledare	Ann-Charlott Feldt
Biträdande projektledare	-
Personal	-
Rapportansvarig	Ann-Charlott Feldt
Fältarbete	2023-09-04
Undersökt sträcka	Ca 86 löpmeter
Foto	Ja
Fynd	Ej tillvaratagna
Analys	-
ÖM Intrasis nr	-
Grafik	Ann-Charlott Feldt
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Fiberkabel på Örberga bytomt

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.....	4
Syfte och frågeställningar.....	7
Metod och dokumentation.....	7
Resultat och tolkning.....	10
Referenser	13
Bilaga 1. Lämningsbeskrivningar	14

*Omslagsbild: Schaktet sett från sydväst med Örberga kyrka i bakgrunden.
Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.*

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

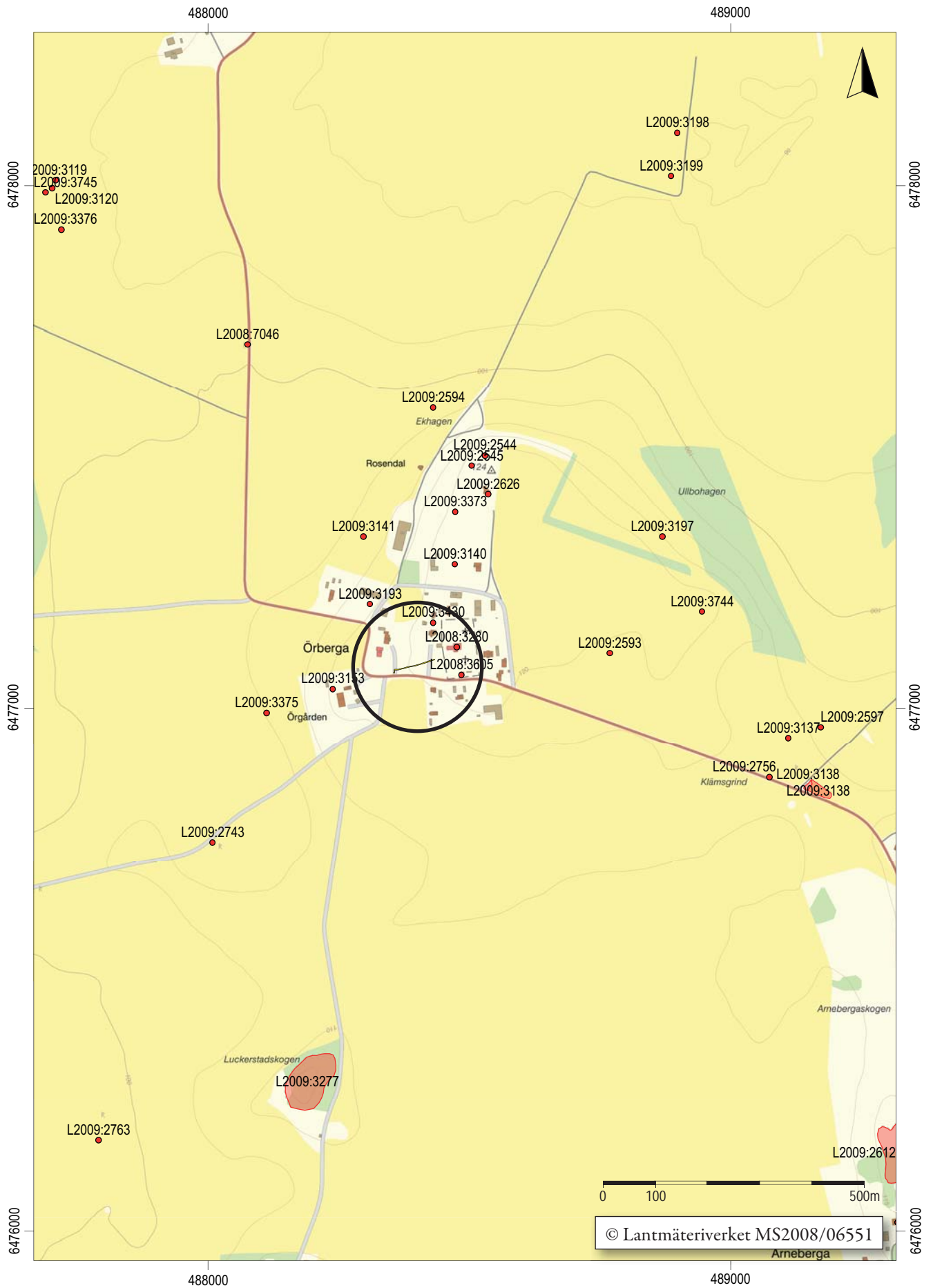
Sammanfattning

I samband med schaktning för fiberkabel till en anslutning invid Örberga kyrka genomfördes en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Kyrkan är uppförd av kalksten under 1110-talet. Fynd av tidigkristna gravmonument visar att en kristen begravningsplats och sannolikt även en kyrka fanns på platsen redan under 1000-talet. Norr, väster och söder om kyrkogården finns den gamla bytomten (registrerad i Fornregi i samband med uppdraget som L2023:7639). Schaktet grävdes huvudsakligen inom det tidigare kyrkoherdeboställets tomt såsom den framgår av de historiska kartorna från 1700- och 1800-talen.

Kabelschaktet var 86 m långt, 0,3-0,4 m brett och 0,3-0,4 m djupt. Det grävdes västerut, från en tidigare grävd anslutning ca 18 m väster om kyrkogårdens västra bogårdsmur fram till en anslutning invid landsvägen. I schaktet fanns det längs större delen av sträckningen ett brunt matjordslager. I dess västra del förekom 0,2-0,4 m stora stenar, tegel och krossat kalkbruk i matjorden. Detta kan vara rester av en grund till en ekonomibyggnad som återfinns på kartan från laga skifte 1849. I schaktets östra del framkom ett brandlager på 0,2 m djup på ett kortare parti samt en tillhuggen kalkstenschäll. Den senare uppvisade inga spår av ristningar. I den östra halvan av schaktet påträffades sentida järnskrot spritt i matjorden. Ställvis nådde schaktet ner i orörd undergrund på 0,4 m djup.

Ann-Charlott Feldt
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur topografiska Webkartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

I samband med schaktning för fiberkabel till en anslutning invid Örberga kyrka genomfördes en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Kyrkan är uppförd av kalksten under 1110-talet. Fynd av tidigkristna gravmonument visar att en kristen begravningsplats och sannolikt även en kyrka fanns på platsen redan under 1000-talet.

Schaktningen omfattade en sträcka på 86 löpmeter som huvudsakligen grävdes inom det tidigare kyrkoherdeboställets tomt såsom den framgår av de historiska kartorna från 1700- och 1800-talen. Fältarbetet utfördes den 4 september 2023. Arbetet utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. VÖKBY Bredband AB, Vadstena kommun svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för den arkeologiska undersökningen i fält och rapportarbetet var Ann-Charlott Feldt.

Norr, väster och söder om Örberga kyrkogård finns den gamla bytomten. Denna bytomt har inte tidigare varit registrerad i Kulturmiljöregistret (Fornreg). I samband med uppdraget registrerades bytomten i Fornreg som L2023:7639. Detta utfördes utifrån de rekommendationer som tidigare erhållits rörande Herrestads bytomt av Fornregs support (Urberg muntligen, Feldt 2022).

Områdesbeskrivning

Örberga socken ligger på Vadstenaslätten väster om Vadstena. Kyrkan och byn är placerade på en tydlig höjd ca 1,5 km om sjön Vättern. I norr gränsar socknen mot Nässja socken, i söder mot Rogslösa och Herrestad, i sydöst mot Strå socken och i väster mot Vadstena stad.

Örberga socken är medeltida och det äldsta omnämnandet av Örberga är från 1258 då Kristina Fastesdotter upprättat sitt testamente. Där skänker hon gårdar, jord och lösöre till kloster, kyrkor och enskilda personer däribland ”*Jtem vnum attungum in seby in parochia orabyrgh*” (SDHK 762, Ortnamnsregistret).

Örberga kyrka (L2008:3280) är uppförd av kalksten och har ett ursprungligt, ovanligt utformat, torn med halvrunda trapptorn. Tornet har daterats med dendrokronologi till åren 1116-1117. Det finns även virke daterat till 1080 ± 5 år och en osäker datering till 1098 (Eriksson 2006:83). De båda äldre dateringarna samt fynd av tidigkristna gravmonument pekar på att det funnits en träkyrka på platsen innan stenkyrkan uppförs.

Stenkyrkan, liksom en eventuell föregångare i trä, har sannolikt varit uppförd som gårdskyrka på privat initiativ. Tomten direkt väster om kyrkan, dvs den nu

aktuella, har utifrån sin storlek föreslagits som platsen för en stormannagård (Hedvall 2014:7 med där anförd muntlig uppgift från f d länsantikvarie Jan Eriksson). I kyrktornet finns en öppning in mot långhuset där kyrkans patronus kunnat delta i mässan i förnäm avskildhet.

Kyrkogården omges av en kalkstensmur. På den södra delen av kyrkogården står ett medeltida stenhus vars ursprungliga funktion är osäker. Det har benämnts tiondebod eller sockenmagasin (Kyrkobyggnadsinventeringen). Idag inrymmer byggnaden ett litet museum med runristade gravhällar på bottenvåningen och ett härbärge för pilgrimer en trappa upp. I utställningen finns ett rekonstruerat och färgsatt monument (mer om detta finns att läsa i Hedvall 2014).

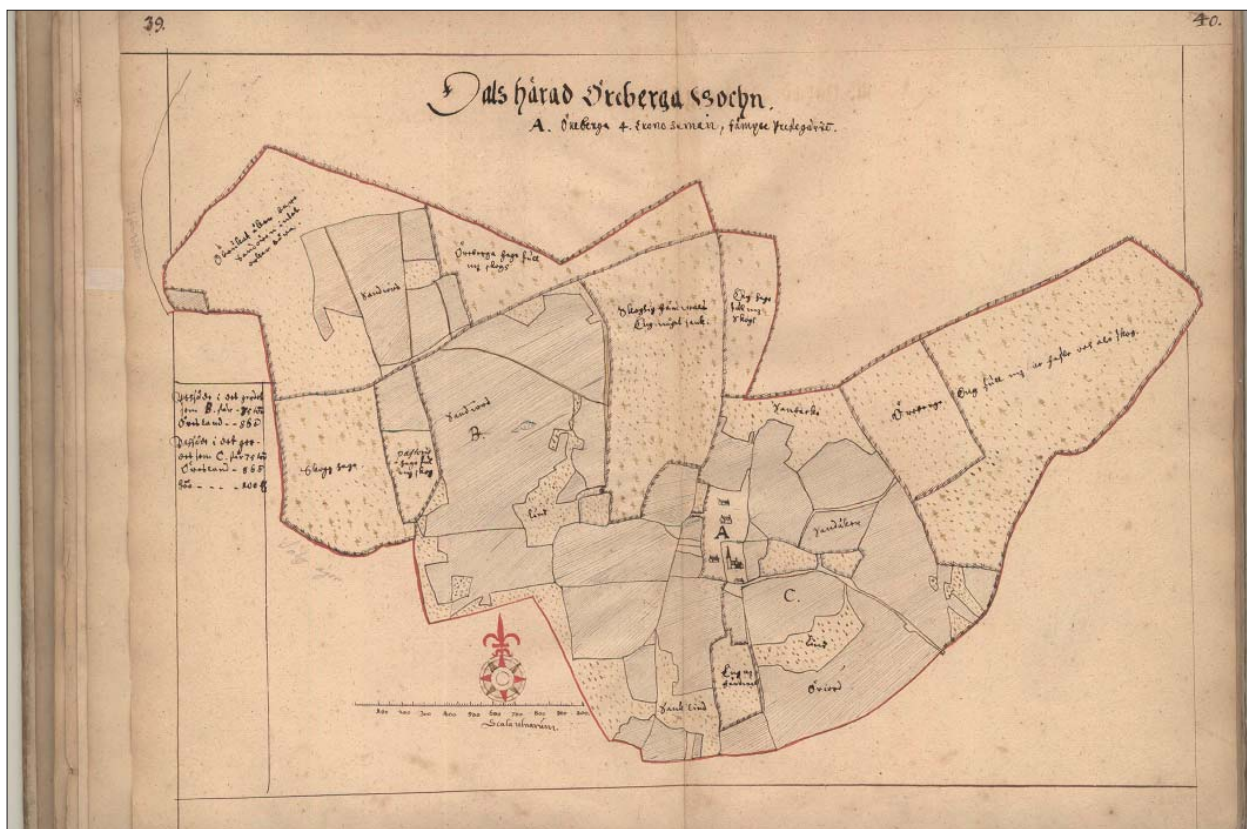
Ytterligare en murad byggnad har funnits på kyrkogården. I samband med ledningsschaktningar på kyrkogården 2005 påträffades lämningar efter en murad byggnad med kalkbruksgolv. Endast byggnadens sydöstra hörn framkom. Byggnaden har troligen varit sammanbyggd med den källarbod som finns väster om bogårdsmuren (Hedvall 2014:13 och 20f).

Funktionen för de två byggnaderna, det nuvarande stensemset/härbärgets och den husgrund som påträffades 2005, är oklar. En tanke är att det i ett av fallen kan röra sig om ett sk hospis, dvs en övernattningsbostad. Christian Lovén diskuterar byggnader vid sockenkyrkor i en artikel i Riksarkivets årsbok 2016 (Lovén 2016:36-44). Han ger olika förslag till vad det kan röra sig om utifrån bl a språkliga tolkningar. Han ser ingen klar och entydig tolkning av byggnaderna men ger förslag på såväl gästhus och pilgrimsbostäder som tiondebodar. Självklart är det en lockande tanke att ett av husen skulle vara ett hospis då såväl Eriksgatan som en av de gamla pilgrimsvägarna till Nidaros (nuvarande Trondheim) passerade förbi Örberga.

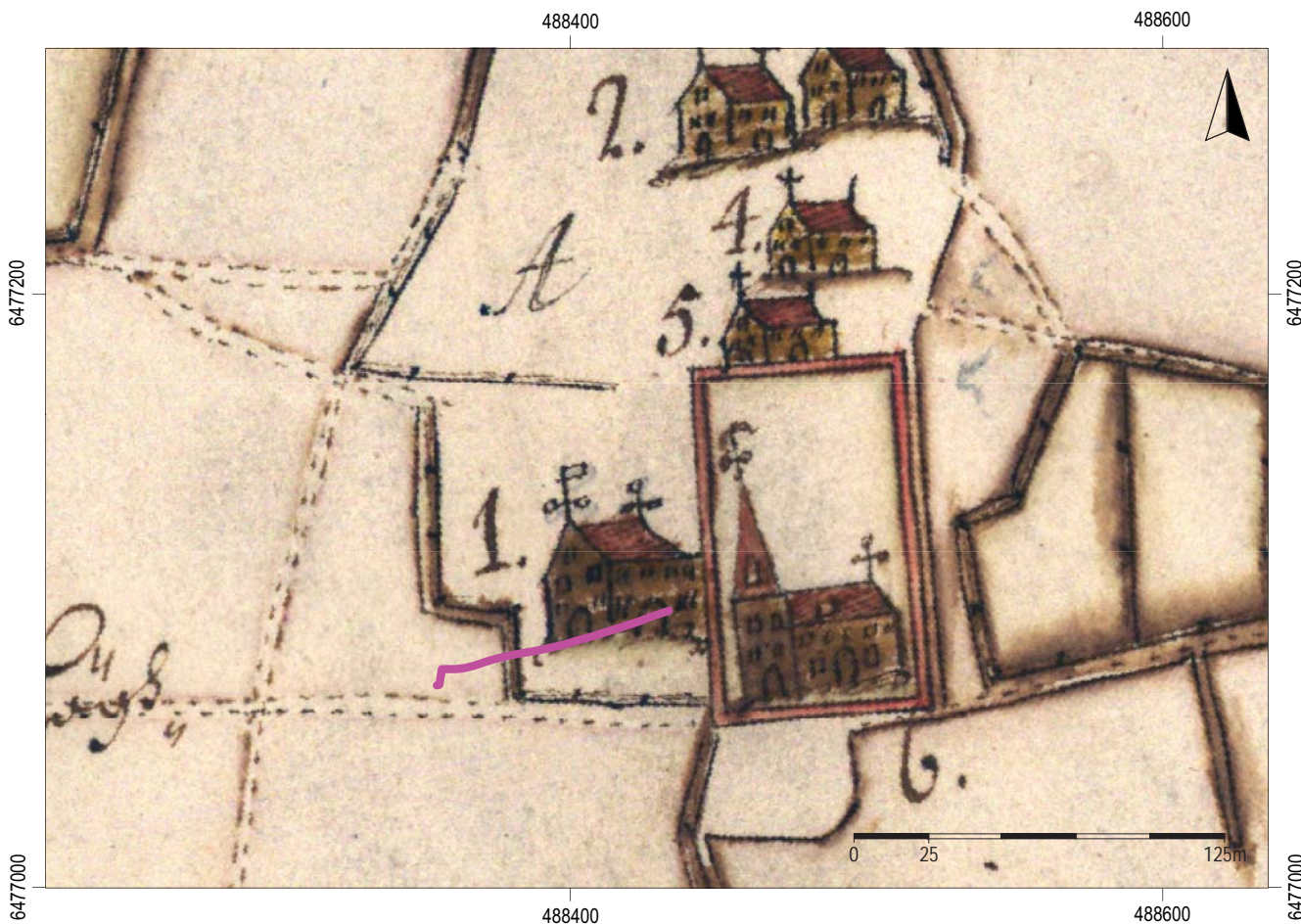
Historiska kartor

De historiska kartorna visar hur Örberga by breder ut sig norr, väster och söder om kyrkogården. Enligt den äldsta geometriska kartan från 1633 utgörs Örberga by av fyra kronohemman jämte prästgården (Riksarkivet Projekt Äldre geometriska kartor). Vid denna tid finns ingen bebyggelse markerad söder om kyrkogården. Däremot finns där en öppen yta som sannolikt är en del av själva bytomten (se figur 3).

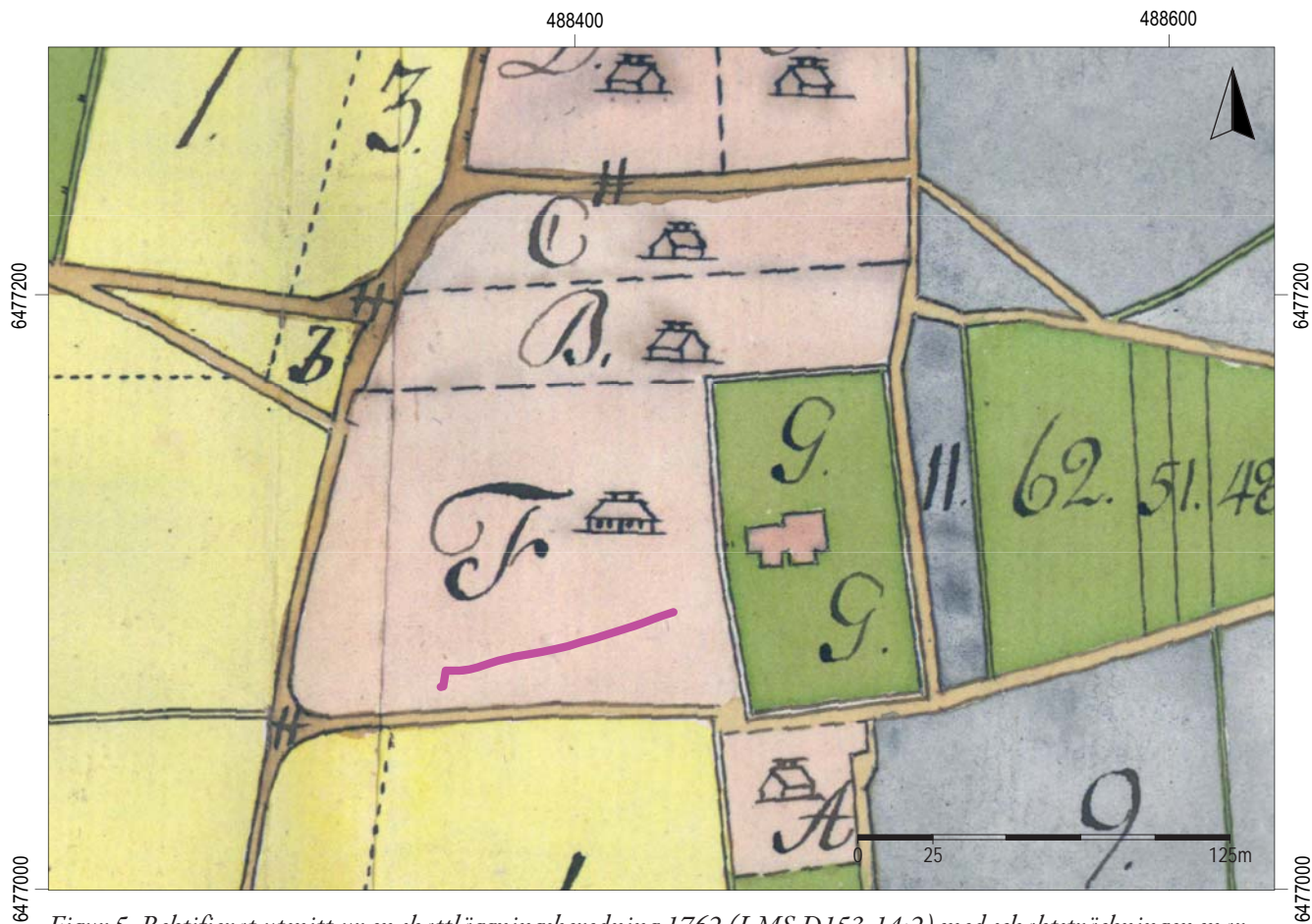
Det aktuella schaktet grävdes huvudsakligen inom kyrkoherdeboställets tomt såsom den framgår av de historiska kartorna från 1700- och 1800-talen. Av beskrivningen till skattläggningskartan från 1762 uppges att tomten F, som står för Kyrkoherdebostället, tidigare varit tomt för *Cappellansgården*. Denna har

Figur 3. Den äldsta geometriska kartan från 1633 (Riksarkivet Projekt Äldre geometriska kartor). Kartan är inte rektifierad eller beskuren.

Figur 4. Rektifierat utsnitt ur en odaterad ägomätning över Örebro, reviderad 1732 (LMS D153-14:1) med schaktsträckningen markerad. Skala 1:2500.

Figur 5. Rektifierat utsnitt ur en skattläggningsberedning 1762 (LMS D153-14:2) med schaktsträckningen markerad. Skala 1:2500.

Figur 6. Rektifierat utsnitt ur storskifteskartan 1780 (LMS D153-14:3) med schaktsträckningen markerad. Skala 1:2500.

istället byggts på Kyrkoherdegårdens åkerskifte (LMS D153-14:2). På en odaterad ägomätning som revideras 1732 finns ingen bebyggelse på platsen för den senare Cappellansgården.

Bytomten var vid fältarbetets genomförande inte registrerad i Kulturmiljöregistret (Fornreg). I samband med uppdraget registrerades bytomten som L2023:7639 utifrån dess utsträckning på 1780 års karta.

Fornlämningar

Vid Örberga kyrka har det påträffats flera fragment av tidigkristna gravmonument. Ljung presenterar i sin doktorsavhandling *Under runristad håll* sju delar av tidigkristna gravmonument i Örberga (Ljung 2016:336ff). Ett fragment finns placerat i trädgården till Örgården väster om kyrkan (L2009:3153). Ett fragment som legat i kyrkan vid uppgången till knektläktaren är förkommet. De övriga fem förvaras i stenmuseet/härbärgat. Av dessa är endast en håll registrerad i Fornreg (L2008:3605. Ljung: Örberga 7).

Förutom fynd av tidigkristna gravmonument finns åtskilliga lösfynd från bytomten och dess närområde registrerade i Fornreg. Det rör sig om fynd från olika tider såsom en dubbelkam av ben/horn (L2009:3373), en sländtrissa (L2009:3430), stenyxor (L2009:3141, L2009:3375 och L2009:3744), en spjutspets av järn (L2009:2594). Bland fynden finns även ett dräktspänne m m (L2009:2140) samt bronsringar och flintdolkar (L2009:2626). Huvuddelen av lösfynden förvaras enligt Fornreg på Örberga Västergård.

Cirka 350 m norr om kyrkan finns två gravhögar (L2009:2544 och L2009:2545). Ytterligare en gravhög har funnits ca 650 sydöst om kyrkan (L2009:3137) Boplatslämningar daterade till äldre bronsålder har påträffats ca 700 m nordväst om kyrkan. Mellan 750 m och 1,2 km söder och sydöst om kyrkan finns gravfält med stensättningar, högar och resta stenar (L2009:3277, L2009:2612 och L2009:3138).

Tidigare arkeologiska undersökningar

Vid den ovan nämnda förundersökningen som utfördes i samband med schaktning för dränering runt Örberga kyrka, påträffades förutom hörnet på ett stenhus även ett 60-tal skelett, återanvända tidigkristna gravmonument och en stenläggning. Den sistnämnda bildade en terrass väster om kyrkogårdsmuren (Hedvall 2014).

Tidigare har en forskningsundersökning utförts inom ramen för projektet *Kyrkorna i Östgöta-Dal* (Bonnie m fl 2001). Syftet med undersökningen var

att studera kyrkans byggnadshistoria. Under golvet i tornkammaren påträffades två gravar, vilka tolkades som patronusgravar. I rapporten diskuteras bl a kyrkans placering på den västra delen av kyrkogården och huruvida detta kan ha att göra med den gård som legat direkt väster om kyrkogården (Bonnie m fl 2001:14).

I samband med schaktning för el norr om kyrkogården påträffades raseringsmassor från en byggnad som kunde identifieras på laga skifteskartan från 1849. Schaktet grävdes endast till ett djup av 0,5 m varför det inte nådde ner till undergrunden (Samuelsson 2014).

Syfte och frågeställningar

Undersökningens övergripande syfte var att tillse att eventuella fornlämningar berördes så lite som möjligt av arbetet. De lämningar som påträffades skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras. Resultatet är avsett att kunna ligga till grund dels för Länsstyrelsens bedömning av kunskapspotentialen inför eventuella kommande beslut, dels för exploatörens vidare planering.

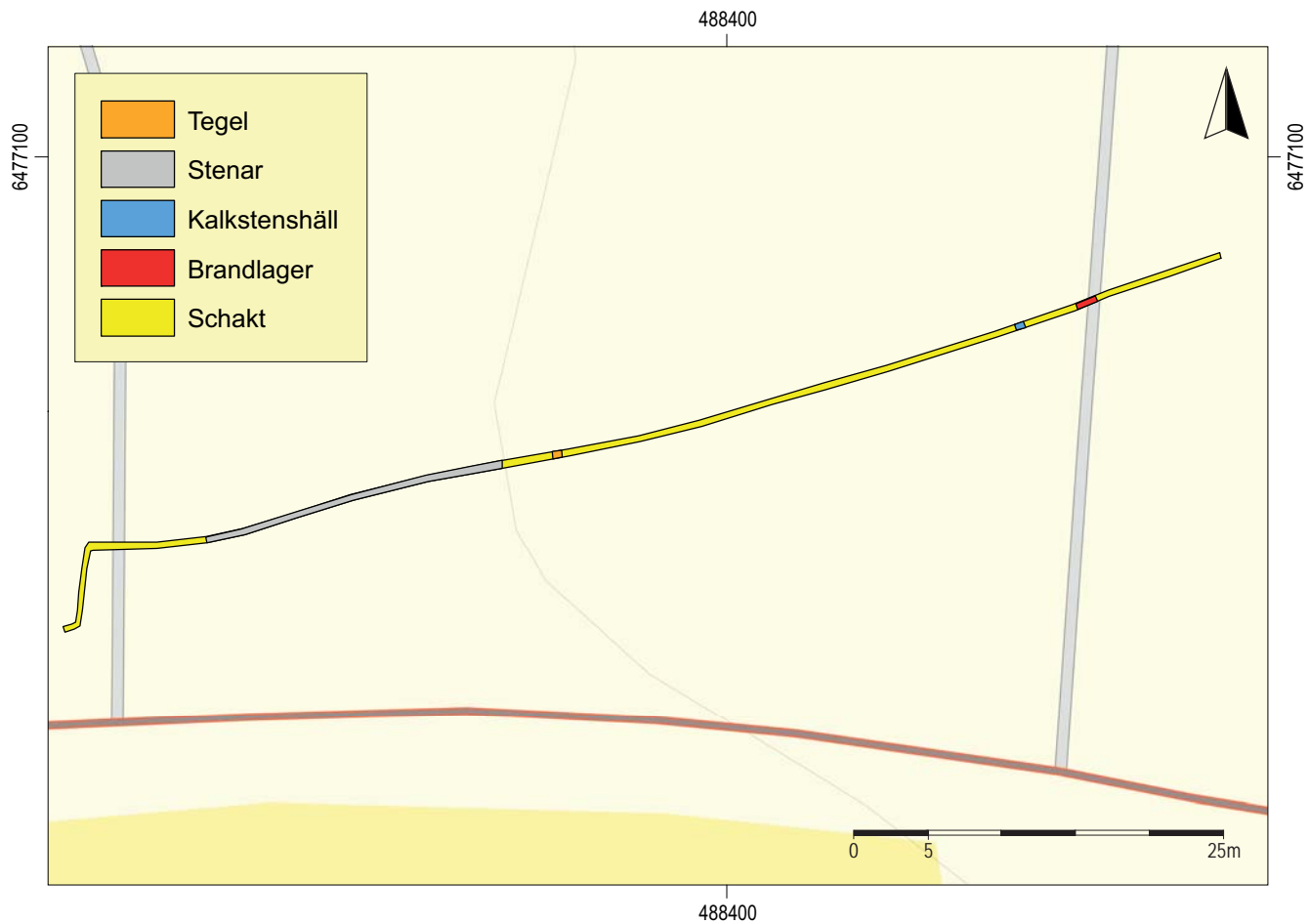
Då undersökningen utfördes efter *Generellt förfrågningsunderlag* från Länsstyrelsen Östergötland och *Bekräftelse med kostnadsberäkning* från Östergötlands museum, formulerades inga detaljerade frågeställningar inför fältarbetet. Det var dock sedan tidigare känt att såväl murverk som tidigkristna gravmonument påträffats i anslutning till kyrkan (Hedvall 2014). Det bedömdes därför möjligt att ytterligare lämningar kunde komma ett beröras av arbetet.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska undersökningen utfördes i form av en schaktningsövervakning. Ledningsschaktet anslöt i öster till en ledning som grävts ner i samband med dräneringen av kyrkan (Hedvall 2014) och anslöt i väster till en befintlig ledning invid landsvägen.

Schaktet grävdes skiktvis med maskin och dokumenterades genom inmätning med RTK-GPS, beskrivning och digital fotografering. Inga dateringar eller andra analyser har genomförts. Inga föremål tillvaratogs.

I samband med uppdraget registrerades bytomten i Fornreg som L2023:7639. Detta utfördes utifrån de rekommendationer som tidigare erhållits rörande Herrestads bytomt av Fornregs support (Urberg muntligen 2022, Feldt 2022).

Figur 7. Schaktplan med påträffade lämningar markerade. Skala 1:500.

Figur 8. Schaktet sett från väster. Bakom träden i fonden ans Örberga kyrka. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.

Figur 9. Brandlager i schaktets östra del, profil mot norr. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.

Figur 10. Stenar, tegel och kalkbruk i schaktets västra del sedda från sydöst. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.

Resultat och tolkning

Kabelschaktet var 86 m långt, 0,3-0,4 m brett och 0,3-0,4 m djupt. Det grävdes västerut, från en tidigare grävd anslutning ca 18 m väster om kyrkogårdens västra bogårdsmur (för anslutande schakt från kyrkogården se Hedvall 2014) fram till en anslutning invid landsvägen. Schaktet grävdes huvudsakligen inom fastigheten Örberga 8:1 med undantag för ett mindre parti inom 8:2. Det korsade infartsvägarna till fastigheterna Örberga 6:4 och 6:5. Endast ställvis nådde schaktet ner i orörd undergrund på 0,4 m djup.

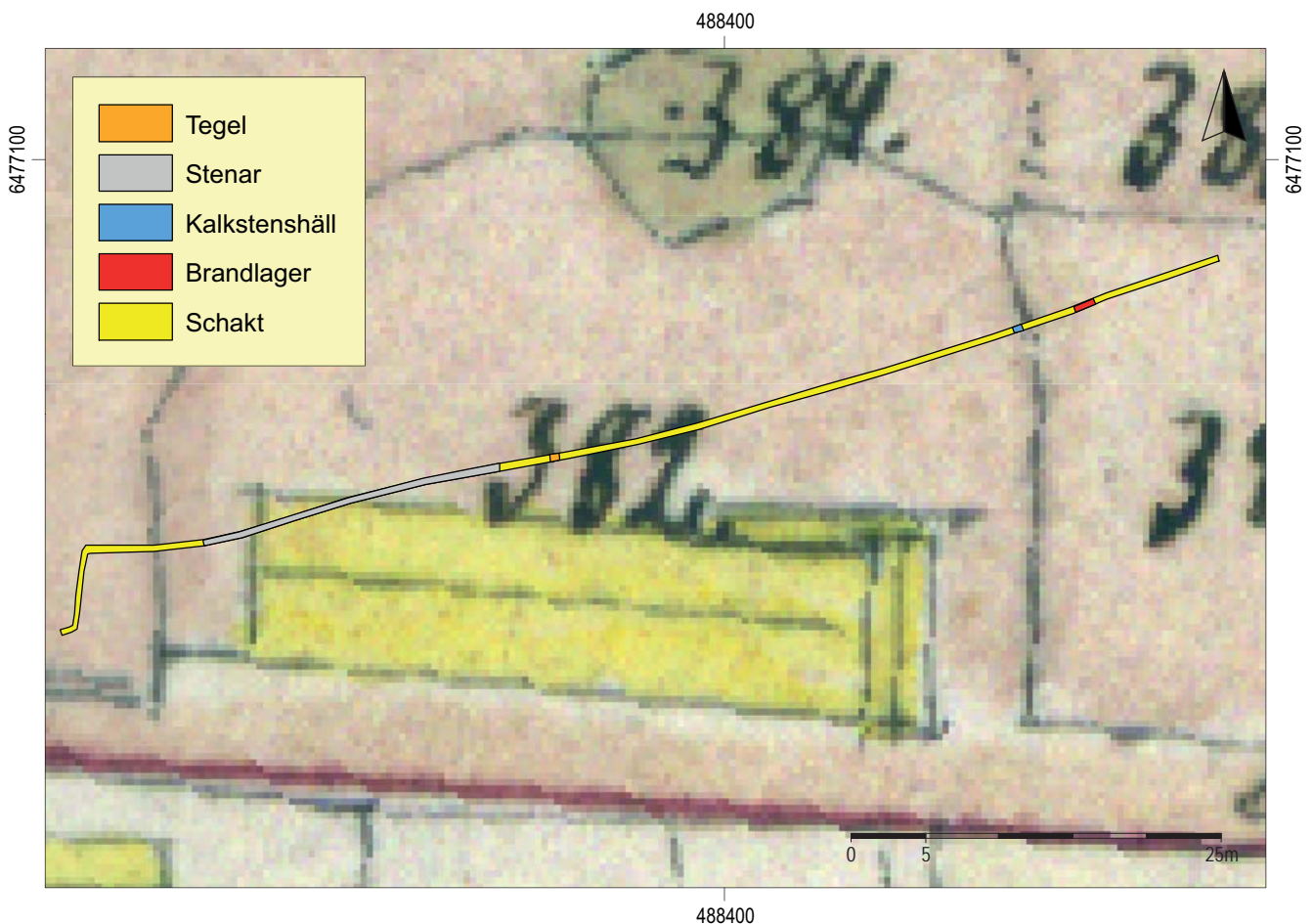
I schaktet fanns längs större delen av sträckningen ett brunt matjordslager. I dess östra del framkom ett brandlager på 0,2 m djup på ett kortare parti. Inga daterande föremål framkom i brandlagret.

I schaktets västra del förekom 0,2-0,4 m stora stenar i matjorden. Där fanns även spridda tegelstenar och krossat kalkbruk. Lämningarna är sannolikt raseringslager från en ekonomibyggnad som återfinns på kartan från laga skifte 1849.

Fyndmaterialet

Vid undersökningen påträffades ett fåtal föremål. Dessa framkom spridda i matjordslagret i schaktets östra halva och utgjordes huvudsakligen av sentida järnskrot. Där fanns även en bit sentida flintgods och skärvor av blå och ofärgade flaskor. Inga fynd tillvaratogs.

Cirka 14 m från schaktet startpunkt i öster påträffades en kvaderhuggen kalkstenshäll. Denna framkom i matjordslagret på 0,2 m djup. Hällen var 0,59 m lång, 0,30 m bred och 0,10 m tjock. Den hade tre intakta hörn medan det fjärde var avslaget. Den var helt slät (nött?) på ena flatsidan och fint huggen på ena långsidan. Den intakta kortsidan och de oskadade delarna av andra långsidan var grovt tillhuggna. Det fanns inga spår av ristningar på stenen. Den nötta ytan tyder på att den kan ha använts som t ex trappsten. Stenen tillvaratogs ej utan placerades ovan mark invid bogårdsmuren.

Figur 11. Rektifierat utsnitt ur karta över laga skiftet i Örberga by år 1849 (LMS D153-14:4) som visar hur schaktets västra del med raseringslagret passerar över platsen för en ekonomibyggnad. Skala 1:500.

Figur 12a. Den påträffade kalkstenshällen sedd ur olika vinklar. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.

Figur 12b. Den påträffade kalkstenshällen sedd ur olika vinklar. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.

Figur 13. Fynd från matjordslaget placerade på den påträffade kalkstenshällen. Fynden tillvaratogs ej. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.

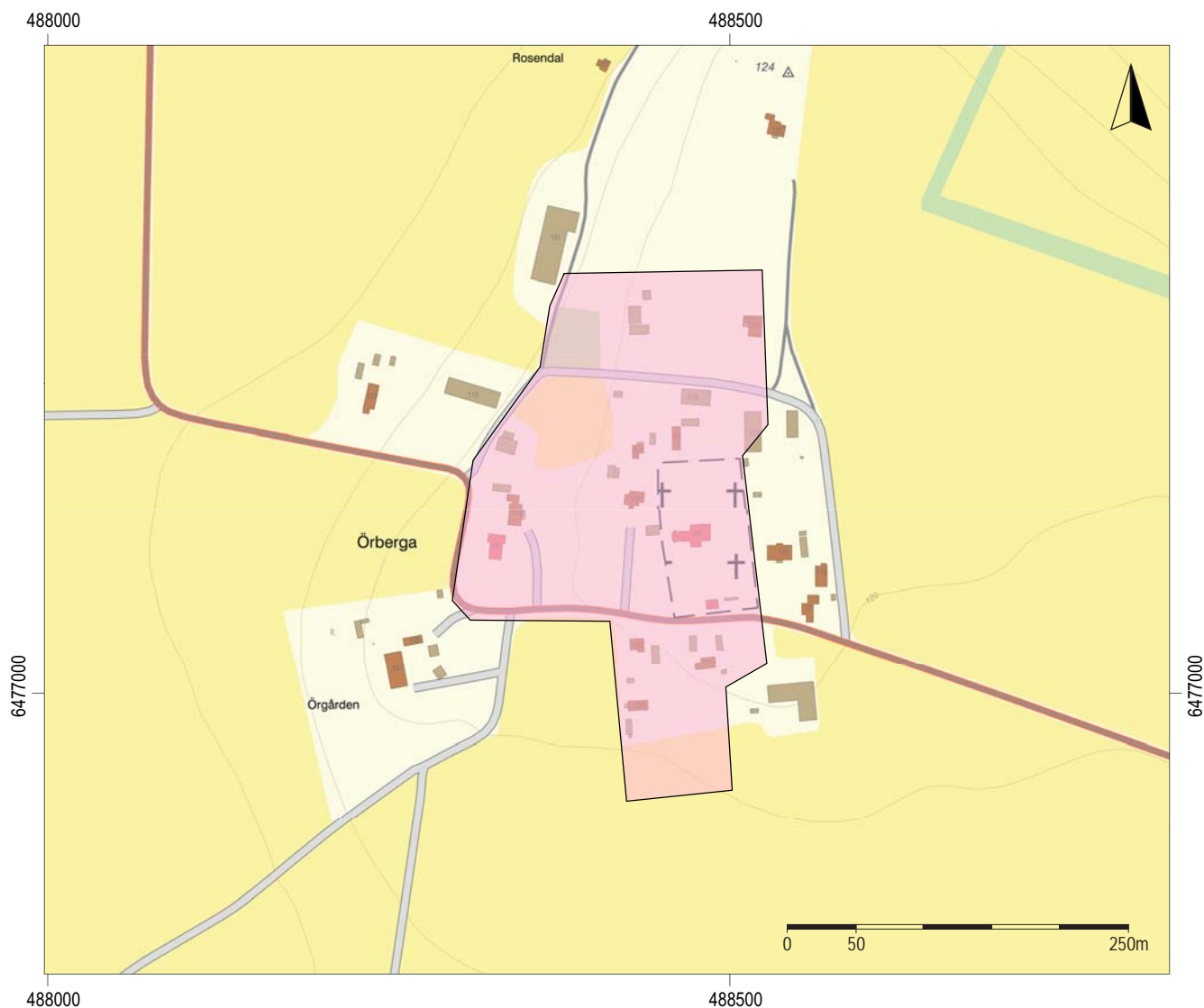
Registrering av bytomten i Fornreg

Det finns olika synpunkter på om och hur bytomter ska registreras i Kulturmiljöregistret (Fornreg). I Östergötland varierar det huruvida de registreras i samband med revideringsinventeringen, som genomfördes 1979-1981, eller ej. Det har under åren funnits skiftande synpunkter hos Riksantikvarieämbetet hur och vad som ska registreras. En fråga har varit om de får vara bebyggda eller måste vara övergivna. I diskussionen har jämförelser bl a gjorts med synen på stadslager, vilka är registrerade även om de är bebyggda.

En diskussion om hanteringen av Herrestads bytomt fördes i november 2022 med Riksantikvarieämbetet/Fornreg (Urberg muntligen) Utifrån de då erhållna råden registrerades Herrestads bytomt i Fornreg som L2022:9130, *Bytomt/gårdstomt, möjlig fornlämning*.

Utbredningen av Herrestads bytomt registrerades utifrån historiska kartor från 1600- och 1700-talen. (Feldt 2022).

På Örberga bytomt påträffades ett brandlager samt spår efter en ekonomibyggnad som finns karterad på laga skifteskartan från 1849. Även vid en tidigare undersökning (Samuelsson 2014) har spår efter bebyggelse i form av raseringsmassor från en byggnad som kunde identifieras på laga skifteskartan från 1849 påträffats inom en annan del av bytomten. Dessutom har en stenläggning som bildade en terrass väster om kyrkogårdsmuren tidigare påträffats (Hedvall 2014). Utifrån dessa resultat har Örberga bytomt registrerats i Fornreg som L2023:7639, *Bytomt/gårdstomt, möjlig fornlämning* med en utbredning enligt historiska kartor från 1600- och 1700-talen.

Figur 14. Plan med förslag till utbredning av Örberga bytomt (L2023:7639) enligt historiska kartor från 1600- och 1700-talen. Skala 1:5000.

Sammanfattande kommentarer

Sammanfattningsvis kan konstateras att schaktets ringa djup och bredd innebar att inga konstruktioner kom att beröras av arbetet. Förekomsten av brandlager och raseringslager konstaterades på ett par platser inom bytomten. Sannolikt förekommer kulturlager av varierande omfattning över hela bytomten. I samband med undersökningen registrerades Örberga bytomt i Kulturmiljöregistret (Fornreg).

Referenser

Bonnier A C, Hedvall R, Rittsel-Ullén M. 2001. *Örberga kyrka*. Arkeologisk undersökning. Vadstena kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet, UV Öst. Rapport 2001:36.

Eriksson J. 2006. *Dendrokronologiska undersökningar av medeltida kyrkor inom Linköpings stift*. Länsstyrelsen Östergötland. Rapport 2006:16.

Feldt A-C. 2022. *Fiberkabel till Herrestads kyrka*. Arkeologisk undersökning i form av arkeologisk kontroll. L2009:9564 och L2022:9130. Herrestads kyrkogård och bytomt (Herrestad 13:2, 16:1 och S:1). Herrestads socken. Vadstena kommun. Östergötlands län. Östergötlands museum. Rapport 2022:56.

Hedvall R. 2014. *Örberga kyrka. Tidigkristna gravmonument, gravar och ett medeltida hus på kyrkogården*. Arkeologisk förundersökning. Örberga kyrka och socken, Vadstena kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet. UV rapport 2014:149.

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i Linköpings stift 2005. Örberga kyrka, Örberga socken, Vadstena kommun, Linköpings stift, Östergötlands län. Rapport Östergötlands länsmuseum.

Ljung C. 2016. *Under runristad häll. Katalog över tidigkristna gravmonument*. Stockholm Studies in Archaeology 67:2. Stockholm (diss).

Lovén C. 2016. Gåtfulla övernattningsbostäder. Hus på medeltida kyrkogårdar. I: *Den svenska socknen. Riksarkivets årsbok 2016*. Stockholm.

Samuelsson F. 2014. *Elkabel vid Örberga*. Arkeologisk förundersökning. Örberga 2:1, Örberga socken, Vadstena kommun, Östergötlands län. Östergötlands museum. Rapport 2014:31.

Urberg M. Riksantikvarieämbetet/Fornreg. Muntligt samråd angående registrering av Herrestads bytomt i Fornreg. 2022-11-17.

Arkiv och digitala källor

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

LMS D153-14:1. Ägomätning Örberga. Okänt år, reviderad 1732

LMS D153-14:2. Skattläggningsberedning Örberga. 1762

LMS D153-14:3. Storskifte Örberga. 1780

LMS D153-14:4. Laga skifte Örberga. 1849

Institutet för språk och folkminnen, Isof

Ortnamnsregistret. <https://www.isof.se/arkiv-och-insamling/digitala-arkivtjanster/ortnamnsregistret>

Riksantikvarieämbetet

Fornminnesregistret Fornreg <https://app.raa.se/id/secure/fornreg/>

Riksarkivet

SDHK. Svenskt Diplomatariums huvudkartotek. <https://sok.riksarkivet.se/SDHK>

Projekt Äldre geometriska kartor. 1 Lantmäteriet. SE/RA/81003/1/D6. D6:39-40. 1633.

Bilaga 1. Lämningsbeskrivningar

Lämningsbeskrivning L2023:7639

Bytomt. 390 x 215 m (N-S). Utsträckning enligt lantmäterikartor från 1633, 1732, 1762 och 1780. Inom området har kulturlager påträffats vid en undersökning 2023. Inom området finns en källarstuga som anses vara från mitten av 1200-talet. Äldsta belägg är från 1258 (Ortnamnsregistret, SDHK 762). Spår efter byggnader som återfinns på laga skifteskartan från 1849 har påträffats vid ledningsschaktningar 2014 och 2023. Delvis bebyggd.

Antikvarisk bedömning: Möjlig fornlämning

Grad av skada: Ringa åverkan

Skadebeskrivning: Befintlig bebyggelse inom fornlämningen

Undersökningsstatus: Delundersökt

Mätmetod: Manuell inprickning, medelfel: 10 meter

Kommentar till inmätning: Inprickad utifrån rektifierade historiska kartor

Ej synlig ovan mark

Datum för senaste fältbesök: 2023-09-04

Terrängkringlämning: Bebyggd bytomt med trädgårdar

Vegetation på lämning: Frukträd, buskar, gräs och trädgårdsväxter

Namn på lämning: Örberga

Skriftliga källor

Feldt, A-C. 2023. *Fiberkabel på Örberga bytomt*. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Östergötlands museum. Rapport 2023:50

Hedvall R. 2014. *Örberga kyrka. Tidigkristna gravmonument, gravar och ett medeltida hus på kyrkogården*. Arkeologisk förundersökning. Riksantikvarieämbetet. UV rapport 2014:149.

Samuelsson F. 2014. *Elkabel vid Örberga*. Arkeologisk förundersökning. Örberga 2:1, Örberga socken, Vadstena kommun, Östergötlands län. Östergötlands museum. Rapport 2014:31.

Kartmaterial

Kartarkiv: Lantmäteristyrelsens arkiv

Karttyp: Ägomätning

Kartakt: okänt år, reviderad 1732

Kommentar: Akt D153-14:1

Kartarkiv: Lantmäteristyrelsens arkiv

Karttyp: Skattläggningsberedning

Kartakt: 1762

Kommentar: Akt D153-14:2

Kartarkiv: Lantmäteristyrelsens arkiv

Karttyp: Storskifte

Kartakt: 1780

Kommentar: D153-14:3

I samband med schaktning för fiberkabel till en anslutning invid Örberga kyrka genomfördes en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Kyrkan är uppförd av kalksten under 1110-talet och på platsen finns flera tidigkristna gravmonument. Schaktet grävdes huvudsakligen inom det tidigare kyrkoherdeboställets tomt såsom den framgår av de historiska kartorna från 1700- och 1800-talen.

Schaktet var 86 m långt och ca 0,4 m djupt. Längs större delen av sträckningen fanns ett brunt matjordslager. Stenar i schaktets västra del kan vara spår efter en grund till en ekonomibyggnad som återfinns på kartan från laga skifte 1849. I schaktets östra del framkom ett brandlager på 0,2 m djup på ett kortare parti samt en tillhuggen kalkstenshäll. Den senare uppvisade inga spår av ristningar. I den östra halvan av schaktet påträffades sentida järnskrot spritt i matjorden.

ISSN 1403-9273
Rapport 2023:50